

COVID'19 Sürecinde Ticaret İşkolunda Faaliyet Gösteren Farklı Ülke Sendikalarının Mücadele Pratikleri

(Bilgi Notu)

Ticaret işkolundaki sendikaların küresel üst kuruluşu (sendikal üst örgütü) UNI Küresel Sendika'dır (UNI Global Union). UNI küresel sendika bu krizin iyi yönetilmesi gerektiğine yönelik olarak sadece üyesi işçi sendikalarına değil, tüm perakende sektörünün aktörlerine de çağrıda bulundu. UNI Küresel Sendika'nın ticaret birimi UNI Ticaret (UNI Commerce) başkanı Mathias Bolton yaptığı çağrıda “*Son derece belirsiz bir gelecekle karşı karşıyayız ve takip edecek olan ekonomik kriz, virüsün yayılmasından sonra bile, birçok işi riske atacaktır. Tüm küresel perakendecileri sendikalarla diyaloga girmeye ve faaliyet gösterdikleri her ülkede çalışanlarını korumaya çağırıyoruz. İşçiler kendilerini öne sürerken (cepheye koyarken) şirketlerin şimdi harekete geçmeleri ve sosyal sorumluluklarının gereklerini yerine getirmeleri gerekiyor*” ifadelerini kullanmıştır. UNI Ticaret, aynı zamanda süpermarketler ve marketlerdeki işçileri korumak için ülkeler ve bölgeler arasında bir dizi ortak talep de belirledi:

Birincisi, sendikalar tüm çalışanların, yüz maskeleri ve koruyucu eldivenler gibi gerekli koruyucu ekipmanlarla donatılmasını, müşterilerin kasiyerler ile güvenli bir mesafe gözlemlenmelerini ve nakit kullanmadan, özellikle kredi kartı ile ödeme yapılmasını,

İkincisi, birçok sendika müşterileri çalışanlara saygı göstermeye ve panik alımından (Panic shopping) kaçınılmasını

Üçüncüsü, sendikalar işçilerin ücretli hastalık izni alma hakkına sahip olmalarını ve enfekte olma ya da savunmasız bir kategoriye dahil olma riski taşıdıklarını düşünmeleri halinde çalışmaya zorlanmamaları gerektiğini talep etmektedir.

Ülkeler bazında baktığımızda da farklı uyulama ve taleplerin dile getirildiği görülmüştür. Avrupa'da COVID-19'dan en çok etkilenen iki ülke olan İtalya ve İspanya'da ticaret işkolundaki sendikalar, COVID-19 karşısında mağaza ve özellikle marketlerde hizmet vermeye devam eden işçilerin yanı sıra eve gönderilen (online satış- eve teslim) diğer ticaret işçilerine yardım etmek için harekete geçtiler ve bunlara yönelik önlem ve talepleri öne çıkardılar.

İtalyan sendikaları, FILCAMS, FISASCAT ve UILTUCS, işveren derneği Federdistribuzione ile birlikte sağlık otoritesinden önlem alınmasını talep etmek için bir araya gelen işçiler için gerekli koruyucu ekipmanı sağladı. Ayrıca hükümeti, sözleşmeleri askıya alınan işçilere finansal destek sağlamaya ikna etme konusunda başarılı olmuşlar ve süpermarket çalışanları üzerindeki baskıyı hafifletmek için mağaza çalışma saatlerinde bir azalma sağlamışlardır.

İspanyol sendikaları CCOO ve UGT, marketlerde hizmet vermek zorunda kalan çalışanlar için kritik güvenlik önlemlerinin acil olarak alınması ve uygulanması için hükümete ve ilgili marka ve işyeri sahiplerine ortak talepler gönderdiler.

USDAW/İngiltere hükümete çağrıda bulunarak market işçilerinin özellikle bu dönemde korunması gerektiğine yönelik bir düzenleme yapılmasını talep etti. USDAW çağrısında *“Bunun stresli bir zaman olduğunu anlıyoruz ve müşterilere, market işçilerinin saygıyı hak ettiklerini ve hiçbir istismar seviyesinin kabul edilemez olduğunu hatırlatıyoruz. Bu durum asla işin bir parçası olmamalı”* ifadelerini kullandı. Birleşik Krallık hükümeti süpermarket çalışanlarını korumak için sendika taleplerini takiben yeni bir yasa çıkardı.

Avusturya SDA sendikası halka bu süreçte market çalışanlarına saygı duymaları gerektiğine yönelik çağrıda bulundu: *“Topluluğumuzdaki birçok insanın şu anda endişeli olduğunu anlıyoruz, ancak süper marketlerde ve benzeri diğer yerlerde görmüş olduğunuz çalışanların da sizinle aynı teknede olduğunu unutmayınız. Hepimiz beraberiz”*. SDA Sendikası, herkesin COVID-19'dan korunmak için evine kapandığı dönemde, özellikle sağlık çalışanları, market işçileri, eczacılar ve petrol istasyonlarındaki işçilerin çalışmaya devam ettiklerinin altını çiziyor. *“Bu işçilerin çabaları olmadan, bu koşullar altında hane halkları ihtiyaç duydukları gıda, yakıt ve tıbbi malzemeyi almaları giderek zorlaşacaktır. Bu nedenle ticaret sektöründe ve özellikle marketlerde doğrudan ön tarafta çalışan yaklaşık 250-300 bin işçi için çalıştıkları her saat için 5 Dolar ek ücret talep ediyoruz. Bu işçiler hizmet etmeye hazır. Toplumunu beslenmiş ve sağlıklı tutmak için alacakları risklerin küçük bir onayını hak ediyorlar”* ifadesini kullanmıştır.

COVID-19 krizi sürecinde sendikaların yapmış olduğu faaliyetlerin kimi zaman üye kazanımlarına da yol açtığı görülmüştür. Başka bir ifade ile söylemek gerekirse; bu süreçte kendilerinin tek kurtarıcısı ve kollayıcısı olarak sendikaları gören işçiler yoğun bir şekilde sendikalara üye olmuşlardır. İsveç Handels sendikası, perakende sektör işverenleri ile yaptığı müzakerelerde Koronavirüs sürecinde işten çıkarmaları önlemek ve kriz sırasında işçi ücretlerini korumak adına büyük bir başarı elde etti. Bu başarı, sadece geçtiğimiz ay içinde 5 bin yeni üye kazanmasına yol açtı. Handels'in İsveç Ticaret Federasyonu Svensk Handel ile yaptığı anlaşma çerçevesinde bir çalışanın çalışma süresi yüzde 20, 40 veya 60 oranında azaltılabilir. Bununla birlikte, devletten sağlanan mali destekle ücretler sadece sırasıyla yüzde

4, 6 ve 7,5 azalacak. Böylece sendika, bir yandan üyelerinin işlerini korurken, diğer yandan da gelirlerini yüksek seviyede tutmayı başarmış oldu. Diğer yandan sözleşmede işveren ve sendika temsilcileri koronavirüs sürecinde alınması gereken sağlık ve güvenlik tedbirleri ve ekonomik krizin etkisi ile işten çıkarmaları engelleyecek ortak ilkelerde anlaşma sağladılar. Ayrıca iş süreçlerinde değişiklik yapılması da öngörülmesine karşın; bu değişikliklerin karar mekanizmasında sendikaların yer alması ve ortak karar alınması önemle vurgulandı. Handels'in yapmış olduğu bu anlaşma, toplu pazarlığın ve sosyal diyalogun krize yanıt vermede nasıl önemli ve etkili bir rol oynadığını göstermesi bağlamında oldukça değerlidir. Bu örnek bize, süreci işçiler adına iyi yöneten sendikaların krizden güçlenerek çıkabileceklerini de tanıtlamıştır.

Almanya'dan Ver.Di, İrlanda'dan Mandate ve ABD'deki UFCW de en yüksek güvenlik standartlarını sağlayarak işçilerin olası bir enfeksiyondan korunmasına yönelik çağrıda bulundular.

Mağaza çalışanları müşteri ile temastan kurtuldu ama işsizlik ile yüz yüze kaldı

Perakende ticaretin gıda bölümü yüksek satış hacimlerine ulaşırken, perakende tekstil kısmı ise dramatik bir şekilde ters bir durum yaşıyor ve çalışanlarının neredeyse tamamı zorunlu evde kaldı. Krizin ilk kapatmaları tekstil devi ZARA ve elektronik eşya devi Apple'dan gelmişti. Özellikle İspanya ve İtalya gibi sokağa çıkmanın yasaklandığı ülkelerde, bu olağanüstü dönemde acil önlem planları çerçevesinde hem çalışanların hem de firma sahiplerine destek sağlayabilecek ve özellikle işyerlerinin kapanmasını ve işten atılmaları önlemeye yönelik fonlar oluşturmaya çalışmaları devam ediyor.

Ek olarak Avusturya, Belçika, Fransa ve Peru'da sendikalar, yaptıkları lobi çalışmaları ile (sosyal diyalog) işyerlerinin kapanışları sırasında işçilerin maaşlarını güvence altına almaya yönelik düzenlemenin yapılmasını sağladılar. Ancak, uzun vadede işsizlik sigortası geliri ile işçilerin aylık ücretleri arasındaki farkın işverenlerce karşılanıp karşılanmayacağına ve işverenlerin buna ne kadar istekli olacaklarına yönelik belirsizlik bir soru işareti olarak durmaktadır.

Sendikalar moda perakendecilerinin işi gelirini güvence altına almasını talep ediyor

Moda perakendecileri, sendikalar tarafından coronavirus pandemi sırasında çalışanlara tam bir gelir garanti ederek ve bu sürecin sonuna kadar işlerini korumalarını sağlayacak şekilde işçilerinin sorumluluğunu üstlenmeye zorlanıyorlar.

Giyim/moda perakendecileri de dahil olmak üzere zorunlu olmayan hizmetleri sunan mağazalar, dünyanın tüm ülkelerinde ve bölgelerinde kapılarını kademeli olarak kapatırken, UNI Global Union, üyelerinin taleplerinin küresel moda şirketlerine ulaştığından ve karşılandığından emin olmak için, üye sendikaları ile yakın bir şekilde çalışıyor.

UNI Ticaret başkanı Mathias Bolton, “Bazı hükümetlerin ücret destekleri tahsis ettiğini görüyoruz, buna karşın, iş mevzuatı ve etkin refah sisteminin yetersiz olduğu birçok ülke hayatta kalmak için gereken asgari gelirleri söz konusu olduğunda, birçok perakende işçiyi son derece belirsiz bir duruma sokuyor” dedi.

Bolton ayrıca “Ancak, ülkelerin özel fonları onayladığı durumlarda bile, küresel markaların tamamen devlete yük getirmemesini bekliyoruz. Birçok tanınmış hızlı moda (Fast-Fashion) şirketi, kriz öncesi satış ve karlarında önemli bir artış sağlayan bu markaların mağazalarının kapatılacağı zaman için çalışanlarına ödeme yapabilirler” ifadelerini kullandı

Almanya'da Ver.di, ücretsiz izne çıkarılan çalışanların ücret desteklerini yüzde 90 ve 100'e çıkarmak için Primark, H&M ve Zara ile görüşti.

Bununla birlikte, tüm perakendeciler bu kadar sıcak bakmamış ve Alman Perakende Birliği, hükümetin COVID -19'un olumsuz etkilerini azaltmak için perakende sektörüne milyarlarca dolar yatırım yapmasına rağmen, tüm çalışanlar için yüzde 60'dan yüzde 90'a çıkararak devlet ücret desteklerinin üstünü tamamlamaya yönelik ülke çapında bir anlaşma yapmayı reddetti.

Federal yönetim kurulu üyesi Stefanie Nutzenberger, *“Kendinizi devletin şemsiyesi altına almak ve çalışanlarınızı yağmurun altında bırakmak, krizle başa çıkmanın sorumlu bir yolu değildir. Kriz birkaç hafta içinde bitmeyecek. Bu yüzden sürdürülebilir toplu pazarlık çözümleri perakende şirketlerinin ekonomik çıkarları için de geçerlidir”* ifadelerini kullandı.

İrlanda'da, tahminen perakende işçilerinin yarısı ücretsiz izne çıkarılmış durumda. Sendika taleplerinin ardından, hükümet Covid-19 işsizlik yardımını haftada 203 avrodan 350 avroya yükseltti ve işverenlerden bu aradaki farkı imkanları dahilinde ödemeleri isteniyor. İrlandalı sendika Mandate, Primark'ın tüm çalışanlarına sözleşmelerindeki saat ücretlerin Mart sonuna kadar ödediğini söyledi.

Avustralya'da 30.000'e kadar perakende çalışanının geçen hafta işini kaybettiği tahmin ediliyor. Hükümet başlangıçta bir ücret destekleme paketi uygulamayı reddederken, Avustralya perakende işçileri sendikası SDA, Avustralya Perakende Birliği ile lobi çalışmaları yaparak, hükümetin kararını değiştirmesine yol açtı ve hükümet şimdi işleri durmuş olan ya da durmakta olan on binlerce perakende işçisi için ücret desteği hazırlıyor.

Arjantin'de ticaret ve hizmet çalışanları sendikası FAECYS tarafından yapılan gösteri ve pankartlarla Arjantin Alışveriş Merkezleri Odası'nı büyük alışveriş merkezlerini açık tutma kararını tersine çevirdi. Sendika, işçi güvenliği ve pandemi sırasında çok sayıda insanın toplu halde bulunmaktan kaçınmalarına yönelik harekete geçti. Şimdi hükümet COVID-19 nedeniyle işyerlerini kapatmak zorunda kalan perakende firmalarına yardımcı olacak.

UNI Ticaret, bazı markaların maaş ödeme ve personelini istihdamda tutmak için ellerinden gelenin en iyisini yaptığını söyledi. Ancak, çalışanlardan evde kalırken ücretli yıllık izinlerini kullanmalarını istemek, sorumluluğu tamamen işçilere yüklediği için kabul edilen bir seçenek olmadığı işverenlere iletildi.

Mathis Bolton ayrıca *“Bu istisnai koşullar, markaların toplu sözleşmeleri desteklememesi veya sıradan, güvencesiz çalışma biçimlerini kullanmaları için bir mazeret olamaz. Tüm çalışanlar, istihdam durumlarına bakılmaksızın bu süre boyunca aynı haklara ve korumaya sahip olmalıdır”* dedi.

İtalya perakende işçileri sendikası FILCAMS'a göre, moda mağazaları (perakende tekstil) tarafından ücretsiz izne gönderilen işçilerin, hala hükümetten yardım almaya çalışan işverenlerinin kendilerine ödeme yapmalarını bekliyor.

Bazı sendikalar ayrıca şirketleri hissedarlarına temettü ödemeyi durdurmaya ve likiditeyi istihdam seviyelerini desteklemek ve güvence altına almaya çağırıyorlar.

Zara, Massimo Dutti ve Bershka gibi markaları içeren dünyanın en büyük moda şirketi Inditex, hükümetin işsizlik fonlarını dahi almadan İspanya'da 40.000'den fazla çalışanın tam maaşını ödemeyi taahhüt etti.

Şirket ayrıca tüm lojistik, tedarik ve ticari yönetim kapasitesini, şu anda ihtiyaç duyulabilecek tıbbi ve tekstil malzemeler gibi acil durum ihtiyaçlarını karşılamak üzere yetkililerin kullanımına sundu. Ayrıca, perakende devi temettü ödemesini askıya aldı ve şirket hesabından Covid-19'un etkileri için 287 milyon avro ayıracak.

Bu konuda UNI Genel Sekreteri Christy Hoffman "Bu tehlikeli zamanlarda işçileri korumak için sendikalarla birlikte çalışan moda markalarından bazı olumlu örnekler görmek harika. Ancak bazı markaların daha fazlasını yapması gerektiğini de not ediyoruz. Bu salgın ve toplu pazarlık sonucunda ekonomiye uzun süreli zararlar verilecek ve krizden ve toparlanmaya geçerken sosyal diyalog etkili olacaktır. Bu zorlu yolculukta birlikte çalışmaya hazırız" ifadeleri ile görüşlerini dile getirdi.

Tez-Koop-İş Sendikası
Uluslararası ilişkiler Birimi